

Discussie nodig over ethiek in landbouw

Als we het over het voedselvraagstuk hebben, hebben we het ook over het platteland. Want het is daar dat de voedselproductie plaatsvindt. Op dat platteland woont nog steeds een groot deel van de wereldbevolking. In veel ontwikkelingslanden maakt de plattelandsbevolking meer dan de helft uit van de totale bevolking.

Als in die landen sprake wil zijn van een evenwichtige economische groei, dan zal dat daarom mede vanuit het platteland moeten geschieden. Gebeurt dat niet dan ontstaan grote maatschappelijke spanningen, dreigt een verdere verpaupering van de plattelandsgebieden en een nog sterkere trek van de wereldbevolking naar de steden.

Groot belang

Tegen deze achtergrond is en blijft plattelandontwikkeling voor veel ontwikkelingslanden van groot belang. Het dient immers meerdere doelen. Zoals vermindering van de massale en dramatische trek naar de steden. Maar ook de verbetering van de voedselsituatie in de betrokken landen.

Eén ding is tijdens de Wereldvoedseltop vorig jaar november in Rome wel duidelijk geworden. En dat is dat méér voedselzekerheid voor méér mensen een geweldige inspanning zal vergen. Ook al omdat er mondiaal gezien niet nog veel meer extra grond geschikt gemaakt kan worden voor de landbouw. De productietoename zal dus moeten komen van een vrijwel gelijkblijvend areaal.

Tijdens de Wereldvoedseltop is ook naar voren gekomen dat een toename van de voedselproductie in de ontwikkelingslanden erg afhankelijk zal zijn van een aantal randvoorwaarden.

Voor een deel betreft het ook randvoorwaarden, die internationaal en in feite op wereldschaal, geregeld moeten worden. Eén van die randvoorwaarden is een goed functionerende wereldmarkt voor landbouwproducten.

Exportsubsidies

Tot voor kort was er geen sprake van een goed functionerende wereldmarkt van landbouwproducten. De meeste

Er is een diepgaande internationale discussie nodig over de vraag hoe moet worden omgaan met ethische kwesties in de landbouw en de handel in landbouwproducten. Dat zegt Ewoud Pierhagen. Het gaat daarbij volgens Pierhagen vooral om zaken als het milieu, dierenwelzijn en het gebruik van hormonen. Ofwel een discussie over de vraag welke productiemethoden zijn acceptabel en welke niet.

ontwikkelde landen, inclusief de EU, hadden hun markten behoorlijk afgeschermd van de wereldmarkt. In geval van overschotten, en dat kwam nogal eens voor, werden die met forse exportsubsidies op de wereldmarkt afgezet. Dit was mede de oorzaak van lage wereldmarktprijzen, die in de tachtiger jaren op een historisch dieptepunt lagen. Het is duidelijk dat een dergelijke situatie weinig stimulerend was voor de ontwikkeling van de landbouwproductie in de ontwikkelingslanden.

Deze vrij chaotische situatie op de wereldmarkten met zeer lage wereldmarktprijzen, ligt inmiddels achter ons. Het WTO-akkoord heeft hier een rol bij gespeeld. Het akkoord heeft onder andere de mogelijkheden tot een subsidiewedloop bij de export sterk aan banden gelegd. Op de wereldmarkt is daardoor sprake van een meer normale marktwerking.

Hormonen

Rond het jaar 2000 zal waarschijnlijk een start worden gemaakt met een volgende wereldhandelsronde. De verwachting is dat in die ronde verdere stappen zullen worden gezet tot meer marktwerking op de wereldmarkt van landbouwproducten. Dat wil zeggen verdere beperking van de exportsubsidies en vergroting van de markttoegang. In deze handelsronde zal de aandacht ook gericht moeten worden op een onderwerp dat de laatste tijd veel aandacht krijgt. Het betreft het vraagstuk hoe in de internationale handel om te gaan met kwesties als de belangen van milieu en dierenwelzijn en het gebruik van hormonen.

Dit laatste is een zeer actueel voorbeeld. In de EU hebben we besloten het gebruik van hormonen bij de vleesproductie niet toe te staan. Over dat besluit bestond een brede consensus bij consumenten, producenten, overheid en dierenwelzijnsorganisaties. Een re-

OPINIE

Foto Engel Lameijer

Ewoud Pierhagen is directeur Internationale Zaken bij het ministerie van Landbouw. Dit is een samenvatting van zijn toespraak gisteren bij de conferentie 'Investeren in voedselzekerheid' ter gelegenheid van Wereldvoedseldag.

den voor het besluit was gelegen in het zogenoemde voorzorg-principe. Dat wil zeggen dat de schadelijkheid voor mens en dier niet uitgesloten is.

Ethiek

Maar er is meer. Een standpunt over het gebruik van hormonen heeft ook te maken met hoe je aankijkt tegen landbouw. Welke productiemethoden je acceptabel vindt en welke niet. Het is daarmee ook een kwestie van ethiek.

In dit verband is het dan ook teleurstellend dat een WTO-paanel oordeelt dat het importverbod van de EU voor met hormonen geproduceerd vlees in strijd is met de WTO-regels.

We zouden daarom internationaal eens diepgaand moeten discussiëren over de vraag hoe we met dit soort kwesties moeten omgaan. Pasklare oplossingen zijn er niet. Daar is deze materie te ingewikkeld voor.

Want we moeten vermijden dat hier een nieuwe vorm van protectionisme ontstaat. Vooral de ontwikkelingslanden zijn hier beducht voor.

In het kader van de internationale afspraken over de wereldhandel nog het volgende. Armoede en gebrek aan koopkracht zijn de belangrijkste oorzaak van ondervoeding en een gebrek voedselzekerheid. Verbetering van de mogelijkheden tot economische groei zijn daarom vooral in de armste landen van groot belang voor de voedselzekerheid.

Tegen deze achtergrond moet u ook het EU-initiatief zien om in WTO-kader onze markten extra toegankelijk te maken voor producten uit de minst ontwikkelde landen. Voor veruit de meeste producten zou dat neerkomen op een volledig vrije toegang tot de Europese markt.

Belangrijke rol

Vervolgens kom ik op een ander thema. Namelijk dat een groeioende landbouwproductie op duurzame wijze geproduceerd zou moeten worden. Dat wil zeggen met zoveel mogelijk behoud van alle bronnen, die ons mondiaal ter beschikking staan.

Een ander onderwerp op dit terrein is het behoud van biodiversiteit. Ook dit is een onderwerp waar Nederland zich internationaal sterk voor inzet. En ook dit gaat over het behoud van de bronnen. In dit geval de soorten rijkdom, die ons op deze wereld ter beschikking staan. Naast ideale, zijn hiervoor ook zeer praktische motieven. Het behoud van genetische bronnen zou op termijn wel eens van groot belang kunnen zijn voor het zeker stellen van de wereldvoedselvoorziening op een duurzame manier.

Ik heb het vooral gehad over zaken waar de overheid een belangrijke rol heeft. Ik noem hier als voorbeelden de internationale afspraken over handelspolitiek en het behoud van biodiversiteit. Maar de overheid is uiteraard maar één van de betrokkenen. Ook het bedrijfsleven en de niet-gouvernementale organisaties hebben een belangrijke rol. Laten we ons gezamenlijk inzetten voor het doel, dat is gesteld tijdens de Wereldvoedseltop. Namelijk een grotere voedselzekerheid voor een groter aantal mensen.